

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

д.е.н., доц. Волохова І.С.

- ||_ 20 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси та кредит»

за темою:

«Місцеві фінанси в економічній системі держави»

Виконавець

студентка ЦЗФН факультету

Дрей Марина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук

(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Людмила Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Дрей Марини Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

«Місцеві фінанси в економічній системі держави»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес функціонування місцевих фінансів в економічній системі держави.

У роботі розглядаються теоретичні засади місцевих фінансів. Досліджується практика та проблематика функціонування місцевих бюджетів в Україні. Пропонуються заходи щодо вдосконалення місцевих фінансів у забезпеченні економічного розвитку територій.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів; бюджетне регулювання, бюджетні інвестиції.

ANNOTATION

the final work on the education of bachelor's degree

" Local finances in the economic system of the state "

Odessa National University of Economics

c. Odessa, 2018

Final work consists of three sections. The object of study is the process of functioning of local finance in the economic system of the state.

The work contains theoretical principles of functioning local finance. The practice and problems of local budgets in Ukraine were analyzed. Measures to improve local finance in ensuring economic development of territories were proposed.

Keywords: revenues of local budgets, expenditures of local budgets; budgetary regulation; budgetary investments.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	6
1.1. Становлення та розвиток місцевих фінансів.....	6
1.2. Економічна сутність місцевих фінансів.....	12
1.3. Роль міжбюджетних трансфертів у формуванні фінансового потенціалу територій.....	20
РОЗДІЛ 2. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК КЛЮЧОВА ЛАНКА МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	27
2.1. Особливості формування доходів місцевих бюджетів	27
2.2. Тенденції розвитку видатків місцевих бюджетів.....	42
2.3. Інструменти міжбюджетного регулювання та практика їх застосування у забезпеченні економічного розвитку територій.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	59
3.1. Напрямки посилення фінансової незалежності місцевих фінансів.....	59
3.2. Вектори вдосконалення фінансової політики щодо посилення інвестиційної активності в територіальних утворень.....	69
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

ВСТУП

Місцеві фінанси є ваговою складовою фінансової системи та впливовим чинником розвитку бюджетної системи. Тому від того, наскільки якісно здійснюється управління обмеженими бюджетними ресурсами органами місцевої влади, залежить стан економічної і соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць, зокрема: житлово-комунального господарства, транспорту, зв'язку, установ освіти, охорони здоров'я, культури та ін.

В умовах економічних перетворень найбільшої гостроти набувають проблеми, які торкаються формування стабільної дохідної бази місцевих бюджетів, ефективного перерозподілу та використання обмежених ресурсів місцевих бюджетів. Варто зазначити, що питання стосовно самостійності місцевих бюджетів, є чи найактуальнішим в умовах економічних перетворень у державі. Радикальні зміни, які відбуваються сьогодні на місцевому рівні бюджетної системи і пов'язані з впровадженням фіскальної децентралізації, потребують переосмислення традиційних підходів до управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування.

Проблемам функціонування та розвитку місцевих бюджетів, системи їх регулювання присвячені праці українських вчених В. Андрущенка, О. Василика, О. Кириленко, І. Луніної, С. Юрія.

У більшості наукових робіт, що розглядають питання фінансового забезпечення місцевого самоврядування, в тій чи іншій формі наводяться визначення і узагальнюються методологічні, інституційні і організаційні аспекти формування і використання місцевих бюджетів, розглядаються загальні тенденції їх функціонування.

Необхідність подальшого дослідження виявляється у динамічному розвитку економічної системи і постійних перетвореннях, що відбуваються в системі місцевого самоврядування. Тому сьогодні потребують розв'язання нагальні питання, які пов'язані з адаптацією методів регулювання економічним розвитком територій до сучасних вимог фіскальної децентралізації, а також

впливі останньої на посилення інвестиційної активності в територіальних утвореннях.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад місцевих бюджетів та розробці пропозицій щодо їх вдосконалення у контексті впливу на економічну систему держави.

Вказана мета обумовлює вирішення таких завдань:

- дослідити становлення та розвиток місцевих фінансів;
- розкрити економічну сутність місцевих фінансів;
- визначити роль місцевих бюджетів у формуванні фінансового потенціалу територій;
- обґрунтувати особливості формування доходів місцевих бюджетів;
- проаналізувати тенденції розвитку видатків місцевих бюджетів;
- дослідити інструменти міжбюджетного регулювання та проаналізувати практику їх застосування у забезпеченні економічного розвитку територій;
- визначити напрямки посилення фінансової незалежності місцевих бюджетів;
- розробити пропозиції щодо активізації бюджетних важелів у стимулюванні економічного розвитку територій.

Об'єктом дослідження є процес функціонування місцевих фінансів в економічній системі держави.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі формування і використання місцевих бюджетів України.

У ході дослідження застосовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при поглибленні теоретичних засад місцевих бюджетів. Методи спостереження, аналізу динаміка часових рядів, порівняння, графічного відображення кількісних величин, мали своє відображення у ході здійснення діагностики стану місцевих бюджетів. Методи логіки, узагальнення та деталізації використовувалися при розробці пропозицій щодо вдосконалення місцевих бюджетів

Інформаційну базу дослідження складають доробки вітчизняних та зарубіжних авторів в галузі фінансів, зокрема підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні наукові видання; законодавчі та нормативні акти, якими є Конституція України, Бюджетний кодекс, Закони України, укази Президента України, Постанови Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів України; звіти Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України; статистичні матеріали Державної служби статистики України та Інтернет-ресурси.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основного змісту роботи складає 75 сторінок, містить 15 рисунків та 5 таблиць. Список використаних джерел складається зі 89 найменувань на 10 сторінках.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є поглиблення теоретичних засад та нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у поглибленні теоретичних основ місцевих фінансів, дослідженні практики та проблематики функціонування місцевих фінансів, визначення шляхів вдосконалення механізму функціонування. Це дозволило сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань роботи відповідно до поставленої мети.

1) Дослідження місцевих фінансів з точки зору їх становлення і розвитку дозволило з'ясувати закономірності їхньої еволюції та визначити етапи розвитку. Встановлено, що система місцевих фінансів почала формуватися із становленням інституту місцевого самоврядування.

2) Узагальнення різних підходів щодо визначення економічної сутності місцевих фінансів надало змогу з'ясувати, що останні слід розуміти з точки зору сукупності економічних відносин, які виникають з приводу розподілу регіонального валового продукту шляхом застосування фінансового інструментарію, а саме: бюджетів місцевого самоврядування, муніципальних позик, комунальних підприємств з метою вирішення завдань економічного і соціального розвитку певних територій.

3) Встановлено, що міжбюджетні трансферти відіграють досить суттєву роль у забезпеченні регіонів необхідними фінансовими ресурсами. При цьому ефективність системи міжбюджетного вирівнювання визначається ступенем централізації або децентралізації бюджетної системи; наявністю або

відсутністю регулюючих податків; збалансованою системою доходів та видатків бюджетів місцевого самоврядування.

4) З'ясовано, що забезпечення територіальних громад фінансовими ресурсами має проблеми, які виявляються в обмежених можливостях місцевого самоврядування здійснювати вплив на економіку. Інший ракурс проблем полягає в недосконалої системи формування власних доходів, що посилює вплив центральної влади на формування економічного потенціалу територій.

5) Виявлено, що видатки місцевих бюджетів відображають тенденцію зростання та мають виражену соціальну спрямованість. При цьому видатки на забезпечення економічних пріоритетів розвитку територій не відіграють суттєвої ролі у нарощенні їх економічного потенціалу. Доведено, що існування значного обсягу захищених статей видатків послаблює інвестиційну складову місцевих бюджетів та обмежує можливості органів місцевого самоврядування оперативно реагувати на зміни, що відбуваються в економічній системі.

6) Визначено, що трансферти лишаються найбільш дієвим інструментом у забезпеченні територіальних громад фінансовими ресурсами. Перевищення темпів зростання надходжень за рахунок трансфертів у порівнянні з темпами зростання доходів місцевих бюджетів доводить тезу про відсутність бюджетної автономії на місцях, а відтак фіскальна децентралізація ще не має свого відчутного виявлення.

7) Розкриття проблематики функціонування місцевих фінансів та практика реалізації бюджетних відносин на місцевому рівні дозволили визначити основні напрями посилення фінансової незалежності. Доведено, що зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування пов'язано, по-перше, зі зміцненням дохідної частини місцевого бюджету, по-друге, з залученням на територію коштів інвесторів, по-третє, формуванням дієвої системи місцевих позик.

8) Реформування місцевих бюджетів має бути спрямоване на досягнення цілей соціально-економічного розвитку, серед яких найважливішими є підвищення ефективності перерозподілу бюджетних коштів, формування

самодостатніх в економічному сенсі адміністративно-територіальних одиниць, забезпечення справедливості й рівності у залученні громадян різних регіонів до отримання суспільних благ. Аналізуючи бюджетні важелі: бюджетні інвестиції, ринок муніципальних цінних паперів і державно-приватне партнерство, можна виділити наступні рекомендації:

- підвищити ефективність виконання інвестиційних програм, реалізація яких в умовах низької динаміки приватних інвестицій дозволить стимулювати економічне зростання окремих територій та регіонів;

- розробити заходи щодо розвитку публічно-приватного партнерства на місцевому рівні шляхом створення спеціальних економічних зон;

- активізувати механізм інвестиційного кредитування шляхом субсидіювання процентних ставок за інвестиційними кредитами за рахунок коштів бюджету розвитку під конкретні інвестиційні проекти, що передбачають, наприклад, будівництво, реконструкцію, переобладнання потужностей тощо;

- забезпечити стимулювання інвестиційного процесу для підтримки економіки депресивних територій за рахунок стабілізаційного фонду, кошти якого мають спрямовуватися на фінансування перспективних інвестиційних проектів;

- запровадити на засадах публічно приватного партнерства (ППП) схему фінансування відповідних проектів за участю фінансового лідера (комерційного банку або іншого фінансового посередника), що дозволить вирішувати проблему фінансування проектів PPP, оперативно розподіляти грошові потоки і управляти ними та покращить інвестиційний клімат певного регіону;

- створити умови щодо збільшення частки субвенцій на інвестиції, формування механізму запровадження конкурсних процедур фінансування місцевих програм, з наданням переваги тим, які спроможні найшвидше дати економічний ефект і відповідно, сприяти розвитку інших місцевостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвиненко І.Л. Історичні традиції становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. - №1. – С. 43-49.
2. Бюджетна система України: проблемні питання: монографія/ [Л.А.Васютинська, М.О.Слатвинська, О.Ю.Дубовик та ін.]; за заг. ред. В.Г.Баранової. – Одеса, ВОІ СОІУ —Атлант» 2013. - 251 с.
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2006. – 607 с.
4. Спіфанов А.О. Бюджет України: монографія: у 2 кн. / А.О. Спіфанов, І.І. Д'яконова, І.В. Сало. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». Книга перша: Бюджет – головна ланка фінансів держави. – 2010. – 201 с.
5. Науменко А.М. Передумови виникнення і функціонування місцевих бюджетів. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (29-31 травня 2014р.)- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://intkonf.org/naumenko-am-peredumovi-viniknennya-i-funktsionuvannya-mistsevih-byudzhativ/>
6. Власюк Н.І., Мединська Т.В., Мельник М.І. Місцеві фінанси: Навчальний посібник / Н.І. Власюк, Т.В. Мединська, М.І. Мельник. – К.: Алерта, 2011. 328 с.
7. Волохова І.С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.
8. Черновська М.М. Виникнення та розвиток місцевого оподаткування // Збірник наукових праць Національного університету ДПС України. - 2009. - №1. - С. 296-302.
9. Ніколаєва О.М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О.М.Ніколаєва, А.С. Маглаперідзе – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 354 с.
10. Артус М.М., Хижа Н.М. Бюджетна система України: Навчальний посібник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005.- 220 с.

11. Кульчицький М. Роль міжбюджетних відносин у стимулюванні розвитку регіонів України // Фінанси України. – №3. – 2000. – С. 87-92.
12. Хімка О.С. Роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів України, - 2011. [Електронний ресурс]. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (29-31 травня 2014р.) - Режим доступу: <http://intkonf.org/>
13. Петленко Ю.В., Рожко О.Д. Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій. – К.: Кондор, 2003. – 282 с.
14. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
15. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В. І. Кравченко. – К. : Т-во —Знання, КОО, 1999. – 487 с.
16. Простебі Л. І. Деякі теоретичні засади місцевих фінансів/ Л. І. Простебі. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ-, 2014
17. Говорушко Т.А. Місцеві фінанси. Курс лекцій для студ. спец. 7.050104, 8.050104 «Фінанси» ден. та заоч. форм навчання./ Т. А. Говорушко, С. М. Еш–К.: НУХТ, 2009. – 171 с.
18. Оспіщева В.І. Фінанси: Курс для фінансистів, 2008. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://pidruchniki.ws/15840720/finansii/finansii_kurs_dlya_finansistiv_-_ospischeva_vi
19. Британська Н.Н., Пасічник В.В., Хозінська І.С. [Електронний ресурс]. Роль місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку регіонів. - Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=69071>
20. Васильєва М.В. Местные бюджеты в современных условиях / М.В. Васильєва. – М. : Финансы и статистика, 1987. – 128 с.
21. Терещенко С.І. Регіональні аспекти формування місцевих бюджетів // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. - №2. – С. 63-67.
22. Гончарова О.О. Деякі аспекти державного регулювання місцевих бюджетів // Наукові праці МАУП. – 2012. – вип. 1(32). – С. 294–297.

23. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України : навч. посіб. [Текст] / Ю.В. Пасічник. – К.: Знання, 2008. – 670 с.
24. Правознавство: Підручник / В. Ф. Опришко, Ф. П. Шульженко, С. І. Шимон та ін.; За заг. ред. В.Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767 с.
25. Круш П.В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень, 2011. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14610425/ekonomika/institut_mistsevih_byudzhativ_ukrayini
26. Бечко П.К., Місцеві фінанси: навч. посіб. / П.К. Бечко, О.В. Ролінський. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ebooktime.net/book_213.html
27. Гончаренко М.О. підприємства комунальної форми власності в системі фінансового забезпечення сталого розвитку територій / М.О. Гончаренко <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-4/doc/2/06.pdf>
28. Гапонюк М. А. Місцеві фінанси: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. — К.: КНЕУ, 2002. — 184 с
29. Діденко Л.В. Місцеві позики як джерело залучення фінансових ресурсів до місцевих органів влади /Л.В. Діденко, І.П. Головенко Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 2, 2014. - С. 57-66.
30. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика)/ Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: НІОС, 2000. – 381 с.
31. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544с.
32. Ославський М.І. Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади: Навчальний посібник. - К.: В-во "Знання", 2009. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/dvu/oslavskyj_vvu/index.htm
33. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підручник. — К: Юрінком Інтер, 2002. - 536 с

34. Ярмиш О.Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підручник. / О.Н. Ярмиш, В.О. Серьогін– Харків: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. – 124 с.
35. Батанов О. В. Статут територіальної громади: проблеми теорії і практики. / Ю. О. Волошин, С. В. Маліков– К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, Маріупольський гуманіт. ін-т, 2004. – 192 с.
36. Європейська хартія місцевого самоврядування. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
37. Пухтинський М.О., Толкованова В.В. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні: наук.-практ. посіб. – К.: Крамар, 2003. – 400с.
38. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. / О.О. Сунцова. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488с.
39. Захаркін О.О. Удосконалення науково-практичних підходів до формування дохідної частини місцевих бюджетів // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2012. - №3. – С. 45-51.
40. Стадницький Ю.І., Лопатовська О.В. Напрямки вдосконалення механізму бюджетного регулювання в Україні // Сталий розвиток економіки. – 2011. – С. 247-251.
41. Фролов С.М., Деркач М.А. Науково-методичні засади бюджетного регулювання розвитку територій // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. - № 2(31). – С. 1-6.
42. Миргородська Л. О. Фінансові системи зарубіжних країн: [навчальний посібник] / Л. О. Миргородська.– К.: Центр навчальної літератури, 2003.– 240 с.
43. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: [навчальний посібник] / О. О. Сунцова.– К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 560 с.
44. Каун О. Б. Концептуальні засади формування механізму міжбюджетних відносин в Україні / О. Б. Каун // Фінанси України.– 2001.– № 6.– С. 31–38.
45. Музика-Стефанчук О.А. Міжбюджетні відносини та сучасний федералізм / Музика-Стефанчук О.А. // Публічне право. – 2011. - №1. – с. 54-57. Нікішин

- А.О. Аналіз формування доходів місцевих бюджетів / А.О. Нікішина, Я.А. Саєнко // Науковий огляд №2, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/.](http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/)
46. Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
47. Ламський М. Д. Доходи місцевих бюджетів як інструмент забезпечення повноважень органів самоврядування // Бізнесінформ. – 2013. - №11. – С. 142-147.
48. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
49. Звіт про виконання закону про Державний бюджет України. Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
50. Румянцева Г.І. Сучасний стан та проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.11. – С. 297 – 301
51. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
52. Система місцевих платежів в Україні: теорія, історія, перспективи [Текст] : кол. моногр. / [М. І. Карлін, О. М. Карліна, Л. В. Єлісеєва та ін.] ; за заг. ред. М. І. Карліна, І. О. Цимбалюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 188 с.
53. Про бюджетну класифікацію: наказ М-ва фінансів України від 14.01.2011 р., № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0011201-11>
54. Ковальчук С. В. Фінанси : навчальний посібник / С. В. Ковальчук, І. Ф. Форкун. — Л. : Новий світ-2000, 2005. — 568 с.
55. Шевчук Н. Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 5. — С. 202–207.
56. Місцеві фінанси : навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни [Електронний ресурс] / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. — К. : КНЕУ, 2002. — 184 с. — Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua>

57. Струк Б.М. , Бюджет розвитку як інструмент політики економічного зростання / Б. М. Струк
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3035>
58. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: моногр. / Л.В. Лисяк. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.
59. Зверяков М. И. Особенности исследовательского поиска М. И. Туган-Барановского / М. И. Зверяков, Н. А. Уперенко // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2018. – Вип. 2 (39). – Т. 17. – С. 8-18. – DOI: 10.18524/2413-9998/2018.2(39).144898
60. Регулювання міжбюджетних відносин: Україна і європейський досвід: моногр. / В.Г. Бодров, О.П. Кириленко, Н.І. Балдич та ін.; за ред. В.Г. Бодрова. – К.: НАДУ, 2006. – 296 с.
61. Макаренко О.Є. Шляхи розвитку фінансової незалежності місцевого самоврядування / О.Є. Макаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/20.pdf>
62. Бадида М. П. Міжбюджетні відносини та соціально-економічний розвиток місцевих громад / М. П. Бадида // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 7. – С. 46-52.
63. Глущенко Ю. А. Оптимізація видатків місцевих бюджетів України в системі місцевого самоврядування / Ю. А. Глущенко Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/3/01.pdf>
64. Іоненко К.В. Дослідження факторів формування фінансового потенціалу регіону / К.В. Іоненко // Вісник Полтавського національного технічного університету. – Полтава : ПНТУ, 2005. – № 4(7). – С. 80–84.
65. Маршук Л.М. Міжбюджетні трансферти у фінансовому вирівнюванні адміністративно-територіальних формувань /Л.М. Маршук // Економіка і суспільство , Вип. 10, 2017. – С.637-642.
66. Тарнай В. А. Кращі практики бюджетної прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування / В. А. Тарнай, С. І. Карелін, С. В. Корнилюк. – К. : Центр політичних студій та аналітики, 2015. – 64 с.
67. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / [Луніна І. О., Кириленко О. П.,

Лучка А. В. та ін.] ; за ред. І. О. Луніної; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 320 с.

68. Галайко Н.В. Основні напрямки вдосконалення процесу формування регіональних цільових програм / Н.В. Галайко// *Розвиток національних економік в умовах глобальної нестабільності: матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 25–26 жовтня 2013 р.)* / ред. кол.: С.О. Якубовський [та ін.]. – О.: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – 156 с. с. 59-62.
69. Скиба Л. Доходи місцевих бюджетів у забезпеченні повноважень органів місцевого самоврядування / Л. Скиба // *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* – 2012. – № 17. – С. 128-133.
70. Якубовська О. О. Проблеми формування місцевих бюджетів в Україні / О. О. Якубовська, М. С. Вітренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
71. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України / І. О. Луніна // *Фінанси України.* – 2011. – № 9. – С. 3-12.
72. Панасюк Л. В. Удосконалення механізму формування фінансових ресурсів місцевих органів влади з урахуванням світового досвіду / Л. В. Панасюк // *Економіка та держава.* – 2011. – №1. – С. 46-50.
73. Войтович Т. Б. Основні проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх подолання / Т. Б. Войтович // *Стратегічні орієнтири.* – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com>.
74. Ахламов А. Г. Бюджетна політика та бюджетне планування в умовах прогнозової невизначеності: регіональний рівень : наук.-метод. розробка / А. Г. Ахламов, О. В. Голинська. – К. : НАДУ, 2011. – 48 с.
75. Просяник Н.В. Реалізація програмно-цільового методу бюджетування на місцевому рівні // *Економічні науки.* – 2012. – вип. 22, ч. II. – С. 1-5.
76. Рекуненко И. И., Котляревский О.В. Роль муниципальных облигаций на рынке местных займов // *Сборник научных трудов ЧДТУ* – 2009. - № 23. – С. 40-44.
77. Глущенко С. В. Муниципальные займы как инструмент финансирования

- розвиття городов и регионов // Научные записки. - 2005 .- Том 44. - С. 75-79.
78. Карловская Г. В. Инвестиционные возможности муниципальных займов. / / ЭКО - 1999. - № 3. - С. 19-23.
79. Шульц Е. П. Ринок місцевих запозичень: сучасний стан та перспективи розвитку / Е.П. Шульц / - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20155\(115\)/sep20155\(115\)_043_ZakhidnaOR,LysAM,ShultsEP.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20155(115)/sep20155(115)_043_ZakhidnaOR,LysAM,ShultsEP.pdf)
80. Воробьев Ю.Н. Межбюджетные отношения в Украине / Ю.Н. Воробьев, И.В. Усков. – Симферополь : Ариал, 2010. – 276 с.
81. Камінська І. М. Діагностика фінансової стійкості регіонів України [Електронний ресурс] / І. М. Камінська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2008_5_1/zbirnuk/. – Назва з екрана.
82. Бежаев О.Г. Межбюджетные отношения: теория и практика реформирования / Под ред. д.э.н. М.А. Яхьяева. – М.: Экзамен, 2001. – 128 с.
83. Ukraine – Private Infrastructure Projects – The World Bank & PPIAF [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ppi.worldbank.org/explore/ppi>.
84. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>.
85. Халимовский Ю. А. Государственно-частное партнёрство в субъектах РФ / Ю. Халимовский // Налоги. – 2011. – № 14. – С. 12–18.
86. Михеев О.Л. Зарубежный опыт частно-государственного партнерства и реалии России / О.Л. Михеев // Финансовый бизнес. - 2009.-№ 4. - С. 28-37.
87. Казюк Я. Державно-приватне партнерство як механізм стимулювання розвитку регіонів та місцевого самоврядування / Яніна Казюк // Місьцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні. - 2012. - С. 47-49. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2012_1_22 · PDF

88. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І. В. Запатріна. – [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://eip.org.ua>.
89. Полякова О. М. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми становлення / О. М. Полякова // Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. – К. : Техніка, 2009. – № 87. – С. 317–322/
90. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально- економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – № 17. – С. 10–19.
91. Шилепницький П. І. Державно-приватне партнерство: за і проти / П. І. Шилепницький // Економічні науки. Серія —Економіка та менеджмент: зб. наук. пр. ; ЛНТУ. – Вип. 7(26). – Ч.3. – Луцьк, 2010. – С. 357–368/